

Stolpersteine v Lomnici

*...naši blízcí budou mít památku,
jež je pomyslně spojí mezi sebou, s námi i s těmi,
kteří se zde zastaví a skloní hlavu...*

Okrašlovací spolek pro Lomnici a okolí se účastní mezinárodního projektu pokládání **pamětních kamenů-stolpersteinů**, které mají připomínat osudy lidí odvečených násilně v letech 1933–1945 do nacistických koncentračních táborů, kde byli většinou zavražděni. Nejedná se jen o Židy, ale i Romy, české občany, odbojáře, svědky Jehovovy apod.

Zakladatelem projektu je německý umělec **Günter Demnig**, který své první stolpersteiny položil v roce 1996 nelegálně v Kolíně nad Rýnem a Berlíně, poté s podporou úřadů na mnoha místech v Německu. V letech 2000–2010 byly položeny stolpersteiny v Nizozemí, Rakousku, Maďarsku, České republice, Itálii atd. Dodnes bylo realizováno na 25 tisíc stolpersteinů a mnoho dalších bude položeno i letos.

V ČR můžete stolpersteiny vidět v Praze, Brně, Olomouci, Ostravě, Kolíně, Neratovicích a Třeboni. Ve dnech 14.–16. června 2011 bude pan Demnig pokládat nové stolpersteiny v Praze, Teplicích, Mladé Boleslavi, Brně a Olomouci.

zdroj: www.stolpersteine.eu

zdroj: www.stolpersteine.cz

Stolpersteiny – doslova přeloženo – kameny, o které zakopnete, jsou žulové kostky o rozměrech 10x10 cm, do jejichž svrchní části je vsazena mosazná tabulka s údaji o odvečených lidech. Kameny se pokládají do chodníku před dům, kde dotyční lidé prokazatelně žili a odkud byli odvečeni. Speciálním betonem se osadí do chodníku a přizpůsobí okolní dlažbě. Kameny nevyčnívají nad povrch chodníku a nebrání v chůzi.

Většinou se osazují stolpersteiny pro celé rodiny, aby jejich členové nakonec měli, alespoň symbolicky, společný náhrobek. Po osazení a symbolickém obřadu se informace o stolpersteinech včetně fotografií a dokumentů, gps souřadnic a místních map ukládají do společné evropské databáze.

Okrašlovací spolek pro Lomnici a okolí se soustřeďuje na vyhledávání informací, dokumentů a fotografií o zavražděných lomnických Židech, kontaktování příbuzných obětí, spolupracuje s pražskou pobočkou Stolpersteine o.s. a s organizací Stolpersteine pana G. Demniga v Kolíně nad Rýnem.

První stolpersteiny pro rodinu Liebesných budou položeny dne 17. 9. 2011 u příležitosti oslav Dnů evropského dědictví. Kladení kamenů je jednorázová akce, na kterou přislíbili účast rodinní příslušníci, zástupci Městysu Lomnice, Stolpersteine o.s., Židovské obce v Brně a další.

Židé v Lomnici v letech 1918–1945

Se vznikem ČSR dochází k zániku samostatné politické obce židovské, která je sloučena s obcí křesťanskou. Ghetto z větší části obývají Češi, místní Židé byli asimilováni.

Při sčítání lidu se lomničtí Židé vždy hlásili k německé obcovací řeči, ovšem chudší lidé mezi sebou mluvili většinou česky, bohatší komunikovali výhradně v němčině. Židovská obec náboženská byla v Lomnici zrušena a přiřazena k Židovské náboženské obci v Brně roku 1929.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava **docházelo k různým diskriminačním nařízením**, v letech 1938–1940 se do Lomnice přistěhovalo asi 35 občanů židovského původu, kteří prchali z větších měst. Na podzim 1941 dochází ke konfiskaci židovského majetku, Židé měli zakázáno opouštět katastr obce, na povolení směli odcházet jen zaměstnaní mimo Lomnici. Transporty židovských spoluobčanů probíhaly od prosince 1941 do dubna 1942. **Z lomnických Židů odvečených do koncentračních táborů se do Lomnice načas vrátil jen Jan Liebesný.**

V roce 1967 byl na náměstí Palackého odhalen pomník lomnickým obětem 2. světové války, při příležitosti **znovuotevření synagogy v roce 1997 byla odhalena pamětní deska 58 obětem holocaustu.**

Židovské náměstí v Lomnici, nahoře dům rodiny Liebesných s obchodem

Rodina Liebesných

Rodina Liebesných žila v Lomnici již od 19. století, její přítomnost dokládají náhrobky na místním židovském hřbitově, poslední dva náhrobky manželů Moritze a Louisy Liebesných jsou z 20. let 20. století. Moritz Liebesný byl obchodník a aktivně se podílel na chodu židovské náboženské obce, v letech 1923–1925 byl jejím předsedou.

Manželé **Otto (1894) a Markéta (1898) Liebesných** žili a pracovali v Lomnici, pan Liebesný pracoval jako úředník v textilní továrně, paní Liebesná se starala o rodinu.

Jejich děti **Jan (1923) a Lilly Luisa (1927)** chodily v Lomnici do školy a měly zde kamarády. Dodnes žijí lidé, kteří si rodinu Liebesných pamatují a rádi na ni vzpomínají.

Válečné události zasáhly tvrdě do poklidného života rodiny Liebesných. Všichni museli nosit Davidovu hvězdu, nesměli se účastnit společenského života, Jan po ukončení Měšťanské školy v Tišnově nesměl jít dál studovat a musel začít manuálně pracovat.

V roce 1940 se ke své dceři Markétě přistěhovala paní Ida Weissbartová. Těsně před odjezdem do Terezína se pokoušela paní Liebesná u spřátelených rodin schovat rodinné cennosti a svatební výbavu pro děti.

Jako první z rodiny odjela dne 29. 3. 1942 transportem **Ae** paní Ida Weissbartová (1876). Byla deportována do Terezína a odtud byla dne 27. 4. 1942 transportem **Aq** přesunuta do koncentračního tábora Lublin-Izbica v Polsku, kde byla zavražděna.

Rodina Liebesných odjela dne 4. 4. 1942 transportem **Ah** do Terezína, 18. 5. 1944 byla transportem **Eb** deportována do vyhlazovacího tábora Osvětimi-Birkenau. Při likvidaci českého rodinného tábora **Bllb** ve dnech 10. až 12. 7. 1944 zde byli Otto, Markéta a Lilly Luisa zavražděni v plynových komorách.

Jan byl z Osvětimi deportován v roce 1944 do koncentračního tábora Schwarzhilde, kde byl vězněn do dubna 1945. Osvobození a konce války se dočkal v koncentračním táboře Sachsenhausen.

Po skončení 2. světové války zůstal Jan Líbezný (počeštění příjmení) opuštěný, vrátil se z celé rodiny sám, později jezdil ke své přítelkyni Zdence Blahoňovské do Tišnova a v roce 1947 se s ní oženil. Po svatbě se přestěhoval do Tišnova a později dům v Lomnici prodal.

V roce 1951 se manželé Líbezných odstěhovali do Trutnova. Narodily se jim dvě dcery Irena (1948) a Jana (1955). Jan Líbezný později vystudoval vysokou školu a stal se právníkem. Zemřel v roce 2006 v Trutnově. Na Lomnici vždy velmi rád vzpomínal a vítal všechny informace o ní. V 90. letech navštívil s rodinou Lomnici, navštívil rodný dům, pozdravil se s bývalými sousedy, dokonce potkal i některé své vrstevníky.

Otto a Markéta Liebesných

Moritz Liebesný s manželkou Louisou a syny Ottou a Johannem v roce 1907

Otto a Markéta Liebesných, neznámá žena, Moritz Liebesný před domem 231, vpravo vývěsní štít obchodu M. L.

Otto Liebesný (1894–1944)

Otto na zahradě svého domu

Otto s neznámým mužem v lázních

*Otto s neznámými ženami v ulici Na Potokách
po povodni v roce 1922*

Markéta Liebesná, roz. Weissbartová (1898–1944)

Markéta Liebesná

Jan (chlapec vpravo), Markéta (za novomanželi) a Otto (vlevo v poslední řadě za ženou s kyticí) Liebesných na svatbě neznámých lidí v Lomnici

Jan Liebesný, později Líbezny (1923 – 2006)

Jan se sestrou Lilly Luisou v roce 1928

Jan na zahradě

Jan Liebesný
III. tř. obecná
Lomnice
u Třonova.

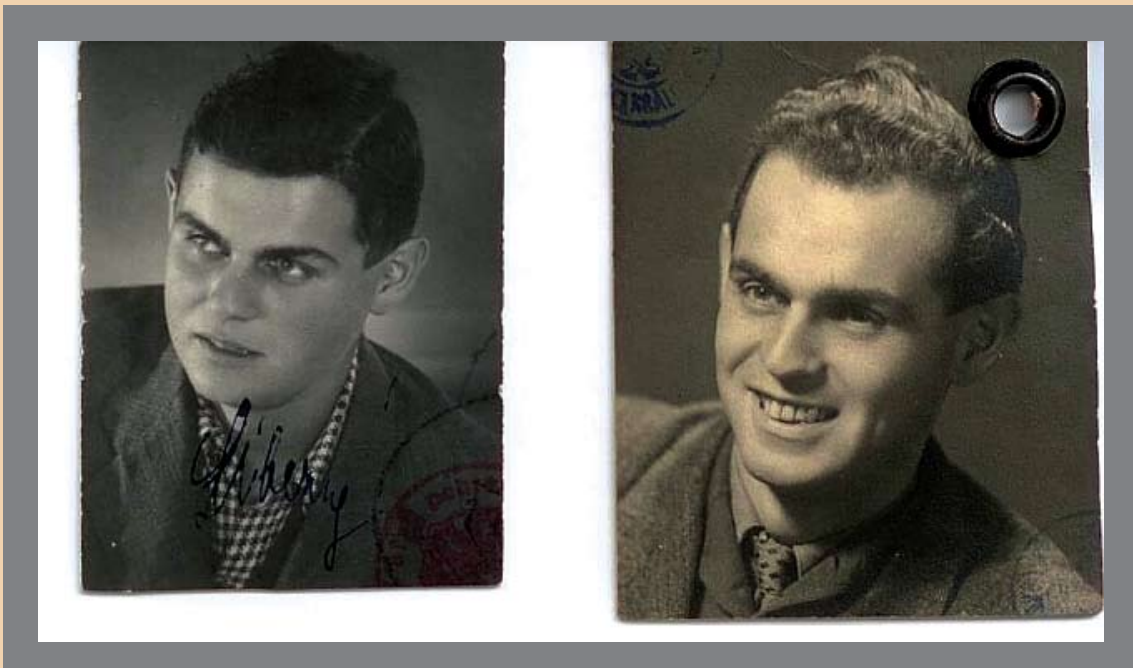
Jan stojí ve druhé řadě, čtvrtý zleva

na zastávce autobusů v Lomnici, dnes křižovatka ulic Tišnovské a Dlouhé

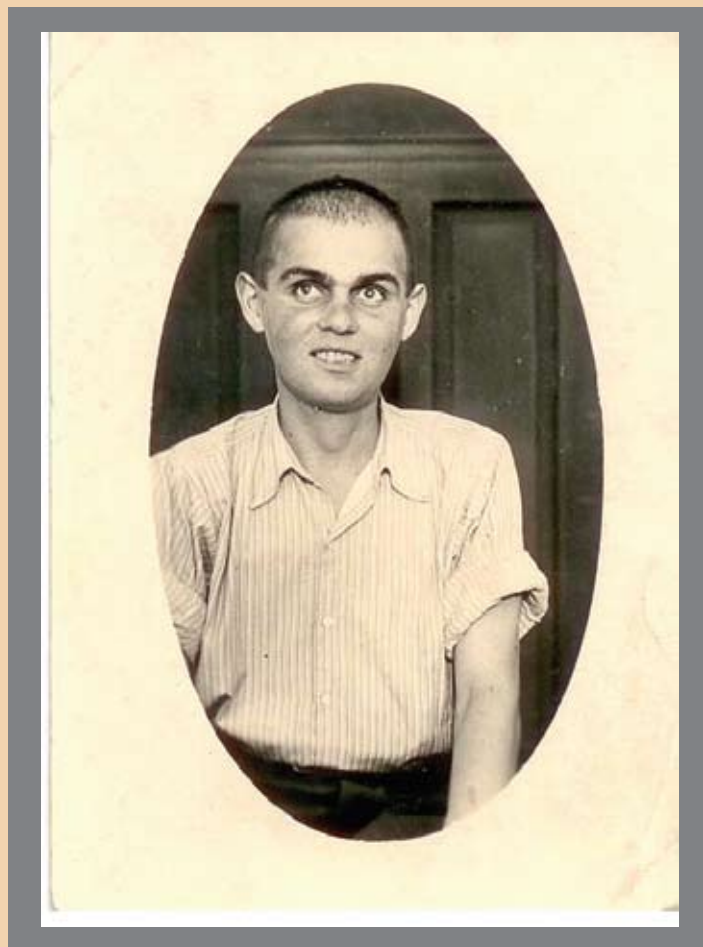

se spolužáky na splavu u Šerkovic, Jan v čepici, stojí mezi dospělými

Jan Líbezný před deportací

Jan Líbezný později po 2. sv. válce

Jan Líbezný po návratu do Lomnice v r. 1945

Lilly Luisa Liebesná (1927–1944)

Lilly Luisa na zahradě v Lomnici

Lilly Luisa v kroji

Lilly Luisa sedí na zemi první zprava

Lilly Luisa s bratrem Janem na kopci nad Hamerským mlýnem v Lomnici

Lilly Luisa s kamarádkami

Vzpomení si někdy na
Lilly
18. března 1942.

Fotografie na rozloučenou věnovaná přítelkyni Ludmile Buchtové (Sáblíkové)

Ida Weissbartová, roz. Popperová (1876–1942)

Lilly Luisa a Jan s babičkou Idou

Stolpersteine rodiny Liebesných

zde žil

Otto Liebesný nar. 1894,
1942 deportován do Terezína,
1944 zavražděn v Osvětimi

zde žila

Markéta Liebesná, roz. Weissbartová nar. 1898,
1942 deportována do Terezína,
1944 zavražděna v Osvětimi

zde žila

Ida Weissbartová, roz. Popperová nar. 1876,
1942 deportována do Terezína,
1942 zavražděna v Izbici

zde žila

Lilly Luisa Liebesná nar. 1927,
1942 deportována do Terezína,
1944 zavražděna v Osvětimi

zde žil

JUDr. Jan Líbezný nar. 1923,
deportován 1942 do Terezína,
1944 do Osvětimi,
zemřel 2006

**...budeme věřit, že pohled na stopersteiny vyvolá
v lidech pocity úcty, vcítění, varování...a že když
bude potřeba, očistí kameny déšť...**

Zdroje:

1. archiv Zdenky Líbezné a Bc. Jany Rybkové
2. www.stolpersteine.cz
3. www.stolpersteine.org
4. Michal Konečný a kol.: Lomnice. Městys Lomnice. 2007